

Nordisk program for handicap- samarbejde 2023-2027

Indhold

Nordisk program for handicapsamarbejde 2023-2027	3
Nordisk samarbejde om handicap i en international kontekst	5
Formål, mål og nordisk nytte	7
Fokusområde: Menneskerettigheder	8
Fokusområde: Deltagelse	11
Fokusområde: Fri bevægelighed	14
Evaluerings	16
Om denne publikation	17

Denne publikation findes også i en onlineversion, som er tilgængelig på:
<https://pub.norden.org/politknord2022-730>

Foto: iStock

Nordisk program for handicapsamarbejde 2023-2027

Principperne for velfærdssamfundet i Norden handler om, at alle medborgere skal have de samme forudsætninger for lige muligheder og tryghed – uanset køn, etnisk oprindelse, religion, overbevisning, funktionsevne, alder eller seksuel orientering. Alle har i kraft af deres sociale rettigheder lige adgang til sundhedssystem, sociale ydelser, uddannelse, kultur og arbejdsliv.

Menneskerettigheder og deltagelse er gennemgående principper i det nordiske handicapsamarbejde. Når vi betragter menneskerettigheder ud fra et intersektionelt perspektiv, viser vi respekt for individets unikke situation og stræber efter ligestilling, inklusion eller at blive opmærksomme på risikoen for at blive udsat for diskriminering. Den måde, som en person bliver opfattet eller behandlet på, afhænger ikke kun af én ting, fx køn, seksualitet, etnicitet eller funktionsevne, men bør betragtes som en helhed.

I Norden efterstræber landene en bæredygtig samfundsudvikling, som er baseret på de nordiske borgeres muligheder for at være frie individer og realisere sig selv. Norden understreger gennem sit arbejde nytten og værdien af et inkluderende samfund, hvor digitale og fysiske miljøer er tilgængelige og anvendelige for alle. Universelt design gør samfundet tilgængeligt for alle – ikke bare handicappede.

Handicappolitik handler om at opbygge et bæredygtigt samfund, hvor ingen holdes udenfor. Målsætningen for handicappolitikken er, at personer med funktionsnedsættelse inkluderes i alle aspekter af samfundet. Politikken præges af rettighedsperspektivet, som konkretiseres i implementeringen af FN's konvention om rettigheder for personer med handicap (FN's handicapkonvention, UNCRPD). Tilgængelighed er en grundlæggende forudsætning for, at handicappede skal kunne leve et selvstændigt liv og deltage på lige vilkår i samfundet.

Ifølge [Vores Vision 2030](#) skal Norden senest i 2030 være verdens mest bæredygtige og integrerede region. Visionen har tre strategiske prioriteringer: et grønt Norden, et konkurrencedygtigt Norden og et socialt bæredygtigt Norden. Handicapsamarbejdet spiller en vigtig rolle i forhold til at realisere visionen. Dette er især relevant i forhold til et socialt bæredygtigt Norden, hvor universelt design, tilgængelighed og inklusion er centrale aspekter. Handicappede er en ressource i samfundet, og deres deltagelse på arbejdsmarkedet og i samfundet er en forudsætning for at nå de bæredygtighedspolitiske mål. For at opnå målet om at Norden skal blive verdens mest bæredygtige og integrerede region, skal den frie bevægelighed også gælde for handicappede.

[Handlingsplanen for årene 2021-2024](#) beskriver, hvordan Nordisk Ministerråd skal arbejde for at nå målene i visionen. Særligt vigtige områder i handlingsplanen, som det nordiske handicapsamarbejde bidrager til, er udviklingen af arbejdsmarkedet (mål 7), digitalisering og uddannelse (mål 8), sundhed og velfærd (mål 9), grøn omstilling (mål 10) og inklusion (mål 12).

De tre dimensioner af bæredygtig udvikling (grønt, konkurrencedygtigt, socialt bæredygtigt) udgør en vigtig bestanddel i det nordiske samarbejde og skaber forudsætninger for lige muligheder og tryghed for alle. Der er en tydelig forbindelse mellem [Vores Vision 2030](#) og [FN's Agenda 2030](#), i og med at arbejdet med visionen bidrager til realiseringen af FN's agenda og verdensmålene. I lyset af Agenda 2030-budskabet "Leave no one behind" er det vigtigt, at Norden formår at integrere ligestillings-, børne- og ungdoms- samt handicapperspektivet. Bæredygtighedspolitiske processer skal også inkludere og være til gavn for handicappede. Det er derfor vigtigt, at perspektiverne bliver integreret fra starten og i hele gennemførelsen.

Internationalt samarbejde i blandt andet Europarådet og FN samt i EU bidrager til nordisk merværdi i kraft af øget mulighed for dialog, erfaringsudveksling og samarbejde. Her er samarbejdet med de baltiske lande også vigtigt.

Dette program er Nordisk Ministerråds strategiske samarbejdsdokument for handicapområdet og er baseret på anbefalinger fra aktiviteter i de to foregående handlingsplaner samt relevante strategiske dokumenter i det nordiske og internationale samarbejde.

Det nordiske handicapsamarbejde finder primært sted gennem Nordisk program for samarbejde om handicap, Rådet for nordisk samarbejde om handicap (Handicaprådet, som er et rådgivende organ for hele det officielle nordiske handicapsamarbejde), støtteordningen for handicaporganisationers nordiske samarbejde og den nordiske døvblindevirksomhed. [Nordens Velfærdscenter \(NVC\)](#) har ansvaret for støtten til gennemførelse af programmet.

Foto: iStock

Nordisk samarbejde om handicap i en international kontekst

De nordiske lande og Grønland, Færøerne og Åland har internationale forpligtelser vedrørende inklusion af personer med funktionsnedsættelse, blandt andet som parter i FN-konventioner og i forbindelse med samarbejdet i Europarådet og EU. Dette gælder også de baltiske lande. Det er værdifuldt, at de nordiske lande samarbejder og drager nytte af at sammenligne erfaringer og gode eksempler, hvad angår flerfoldig diskriminering, minoriteter, velfærd og demografisk udvikling.

De Forenede Nationer (FN)

De nordiske lande har forpligtelser over for og deltager aktivt i FN's arbejde for menneskerettigheder. Verdenserklæringen om menneskerettigheder (FN's menneskerettighedserklæring, 1948) definerer de grundlæggende menneskerettigheder. Erklæringen består af 30 artikler, som tilsammen udtrykker de grundlæggende og universelle friheder og rettigheder.

Erklæringen udgør grundlaget for det internationale arbejde for menneskerettigheder. Rettighederne konkretiseres blandt andet i konventionen om borgerlige og politiske rettigheder (CCPR) samt konventionen om økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder (CESCR), også kaldet ØSKR-konventionen. Målgruppespecifikke konventioner sætter fokus på særligt udsatte grupper og tydeliggør organets artikler om generelle menneskerettigheder fra 1948, og hvordan de kan realiseres for alle. Særligt relevante for dette nordiske program for samarbejde om handicap er konventionerne om rettigheder for personer med handicap (FN's handicapkonvention, UNCRPD), kvinders rettigheder (CEDAW) og børns rettigheder (CRC). Også FN's bæredygtigheds mål i Agenda 2030 er særdeles relevante for det nordiske samarbejde.

Europarådet

Europarådet er en mellemstatslig, regional organisation, som har til formål at værne om demokratiet, retsstatens principper og menneskerettigheder i Europa samt at fremme øget europæisk samarbejde. I dag består Europarådet af 46 medlemslande. De nordiske lande er medlemmer i Europarådet, hvis samarbejde om menneskerettigheder tager udgangspunkt i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (Konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder).

Europarådet har udgivet flere publikationer på handicapområdet, især om situationen for kvinder og piger med funktionsnedsættelse. Istanbulkonventionen om kvinders og pigers situation og ret til sundhed og sikkerhed er også relevant og er blevet tiltrådt af alle de nordiske lande.

Den Europæiske Union (EU)

Europa-Kommissionen publicerede i foråret 2021 en ny strategi for handicappede: [En ligestillingsunion: EU's strategi for handicappedes rettigheder 2021-2030](#). Formålet med strategien er at sikre, at handicappede skal kunne deltage fuldt ud i samfundet på lige fod med andre. EU og alle dets medlemslande har ratificeret FN's handicapkonvention. Et fælles mål, som fremmes gennem strategien, er at styrke gennemførelsen af konventionen. De centrale principper i strategien er ligebehandling og ikke-diskrimination. Som flagskibsinitiativ skal EU-kommissionen i 2022 lancere "European resource centre AccesibleEU", som støtter implementeringen af tilgængelighedskrav.

EU's tilgængelighedsdirektiv (2019/882), som trådte i kraft i foråret 2019, kræver, at myndigheder og aktører i den private sektor gør visse produkter og tjenester tilgængelige. Webtilgængelighedsdirektivet (2016/2102) har til formål at gøre offentlige aktørers websteder og mobilapplikationer mere tilgængelige for brugerne, især personer med funktionsnedsættelse. EU's direktiv om ligebehandling på beskæftigelsesområdet (2000/78) har en direkte indvirkning, og det samme gælder direktiverne om passagerrettigheder, som gælder rejser med bus (181/2011), båd (1177/2010), tog (1371/2007) og fly (264/2004) inden for EU samt blandt andet Island og Norge. EU's Agentur for Grundlæggende Rettigheder (FRA) har fremlagt flere rapporter om situationen for handicappede.

Foto: iStock

Formål, mål og nordisk nytte

Det overordnede formål med det nordiske program for handicapsamarbejde er at bidrage til en effektiv inklusion af handicappede gennem en styrket nordisk videnuddveksling og et tættere samarbejde vedrørende handicapspolitik. Nordisk handicapsamarbejde:

- skaber nytte for landene og gør en forskel for nordiske borgere med funktionsnedsættelse
- supplerer og styrker de igangværende nationale processer, hvis mål er inklusion i alle aspekter af samfundet
- fordyber og skaber synergivirkninger i forhold til andre internationale samarbejder og processer, der har inklusion som mål
- skaber forudsætninger for erfaringsudveksling og videnuddvikling, opretholdelse af kompetencer og udvikling af metoder til inklusion af handicappede på strategiske områder og i udvalgte sammenhænge
- øger bevidstheden om handicapperspektivet
- sikrer handicappede bedre adgang til og tilgængelighed i Nordisk Ministerråds aktiviteter
- styrker oplevelsen af Norden som en innovativ, inkluderende og socialt bæredygtig region, hvor ingen ekskluderes
- integrerer perspektiverne bæredygtig udvikling, ligestilling og børnerettigheds- og ungdomsperspektivet i aktiviteter

Foto: Maud Grøttland / norden.org

Fokusområde: Menneskerettigheder

At støtte og styrke arbejdet med national gennemførelse og overvågning af FN's konvention om rettigheder for personer med funktionsnedsættelse.

FN's handicapkonvention (UNCRPD) har til formål at fremme, beskytte og sikre fuldstændig og ligeværdig udnyttelse af samtlige menneskerettigheder og grundlæggende friheder for alle handicappede samt at fremme respekten for deres iboende værdi. Alle de nordiske lande har ratificeret FN's handicapkonvention og implementerer konventionens principper og normer. Der findes mange fælles udfordringer i de nordiske lande og behov for mere og bedre viden samt gode eksempler på vellykket implementering. Aktiviteter inden for fokusområdet menneskerettigheder understøtter processer for implementering af FN's handicapkonvention og involverer desuden andre konventioner og arbejde med menneskerettigheder og handicap generelt.

Aktiviteterne inden for fokusområdet bidrager til Nordisk Ministerråds handlingsplan for Vores Vision 2030, hvad angår mål 9 om god, ligestillet og tryk sundhed og velfærd for alle samt mål 11 om at give det nordiske civilsamfund, især børn og unge, en stærkere stemme og deltagelse i det nordiske samarbejde samt øge deres viden om nabolandenenes sprog og kultur. Aktiviteterne bidrager også til mål 12 om at opretholde tilliden og sammenholdet i Norden, de fælles værdier og det nordiske fællesskab med fokus på kultur, demokrati, ligestilling, inklusion, ikke-diskriminering og ytringsfrihed.

Ud over aktiviteterne under fokusområdet bidrager støtteordningen for handicaporganisationernes nordiske samarbejde og døvblindevirksomheden, som NVC har ansvaret for, også til at styrke arbejdet med menneskerettigheder.

Gennem støtteordningen for handicaporganisationernes nordiske samarbejde gives der bidrag til nordiske møder og konferencer af interessepolitisk karakter, som arrangeres af en national eller fællesnordisk handicaporganisation. Støtteordningen styrker det nordiske samarbejde mellem handicaporganisationer i hele Norden og bidrager til erfaringsudveksling og networking.

Den nordiske døvblindevirksomhed har som grundformål at kunne implementere FN's handicapkonvention for personer med kombineret syns- og hørenedsættelse, som er en sårbar og marginaliseret gruppe i samfundet. Det nordiske samarbejde er en forudsætning for, at viden på døvblindeområdet skal kunne udvikles, eftersom hvert enkelt land har en for lille population af døvblinde til, at arbejdet kan bedrives nationalt. Opgaven omfatter uddannelse, udviklingsarbejde samt koordinering af grænseoverskridende arbejde mellem virksomheder og organisationer inden for døvblindhed i Norden. Samarbejdet henvender sig især til praktikere, myndigheder og forskningsmiljøer. En vigtig opgave er at koordinere udviklingen og formidlingen af viden i Norden gennem projekter, arbejdsgrupper, seminarer og netværk.

Øget viden og dialog om menneskerettigheder og handicap

Formålet med indsatser inden for dette fokusområde er at skabe platforme for videns- og erfaringsudveksling samt gode eksempler til implementering af FN's handicapkonvention. Indsatserne styrker kompetencerne hos de personer, der er involveret i implementeringen af FN's handicapkonvention og fører til viden om gode eksempler på implementeringen af konventionen. Indsatserne skaber synergivirkninger i forhold til andre internationale samarbejder og processer, der har inklusion som mål.

Allerede under de foregående handlingsplaner blev der iværksat en række indsatser. Nordens Velfærdscenter koordinerer dette arbejde inden for rammerne af sit mandat i henhold til bevillingsbrevet fra Embedsmandskomiteen for Social- og Helsepolitik (EK-S). Nordens Velfærdscenter ansøger om midler til og gennemfører indsatser sammen med relevante nationale, nordiske og internationale samarbejdspartnere. Referencegrupper nedsættes ved behov og i dialog med de berørte parter. Referencegrupper stræber efter at have en lige fordeling mellem kønnene og inkludere repræsentanter med HBTQI-baggrund. Målsætningen er, at der i løbet af programtiden skal produceres og udbredes viden, som kan anvendes i praksis til at følge implementeringen af FN's handicapkonvention. I programperioden afholdes der årligt nordiske arrangementer i forbindelse med FN's statsparts møder Cosp for CRPD.

For at styrke børne- og ungdomsperspektivet i det nordiske handicapsamarbejde skal der afholdes et årligt ekspertmøde med repræsentanter fra interesseorganisationer for unge med handicap. Mødernes tema og indhold skal baseres på børn og unges behov og ønsker. Der skal også udvikles nye metoder til at indlemme børne- og ungeperspektivet i voksnes beslutninger og de strukturer, som oftest opretholdes ud fra et voksenperspektiv. Ud over diskussioner om aktuelle emner for børn og unge med funktionsnedsættelser skal ungdomsrepræsentanterne også informeres om Nordisk Ministerråds program for handicapsamarbejde og Handicaprådet.

Opfølgning på implementeringen af FN's handicapkonvention

I kraft af ratificeringen af FN's handicapkonvention rapporterer statsparterne om implementeringen til FN's særlige handicapkomité. Det er vigtigt at udarbejde statistik og viden om, hvordan konventionen bliver implementeret i de nordiske lande samt i Grønland og på Færøerne og Åland. Nordens Velfærdscenter får et fornyet mandat til at indsamle viden om implementeringen af FN's handicapkonvention og følge op på de nordiske landes rapportering til FN og de anbefalinger, som FN kommer med i sin granskning af den nationale implementering.

I programperioden skal der foretages en kortlægning af aktuelle forskningsnetværk og -projekter. Disse skal bidrage med information om, hvordan handicappedes rettigheder implementeres i de nordiske lande. Kortlægningen skal også vise, i hvilken udstrækning handicappede deltager i forskning.

Nordens Velfærdscenter får også mandat til sammen med nationale og nordiske aktører og

forskningsorganisationer at gennemføre en analyse af, hvordan forskellige internationale organisationer, blandt andet organisationer for oprindelige befolkninger, arbejder med opfølgning på FN's handicapkonvention. Der bør også følges op på, hvordan relevante aktører såsom *EU Disability Platform* arbejder med FN's handicapkonvention.

Selvom alle de nordiske lande har relativt meget data, statistik og indikatorer til at kunne følge situationen og udviklingen af levevilkår for handicappede, måler landene på lidt forskellige måder med forskellige metoder og forskellige definitioner af grupper, hvilket gør det sværere at foretage komparative analyser. For at kunne følge udviklingen og synliggøre svaghedspunkter er det vigtigt, at man udarbejder sammenlignelig statistik på handicapområdet.

Som opfølgning på anbefalingerne i rapporten [*Nordic indicators for cooperation on disability*](#) skal der i programperioden udarbejdes og sammenstilles statistik inden for fire områder: diskriminering, uddannelse, arbejdsliv og tilgængelighed. Målene for indsatserne er at udarbejde sammenlignelig statistik om handicap i Norden og viden om implementering af FN's handicapkonvention i Norden. Der skal følges op på EU-samarbejdet om statistik om handicappede. Samarbejde med Nordisk Medicinalstatistisk Komité (NOMESKO) og Nordisk Socialstatistisk Komité (NOSOSKO) drøftes. Projektets gennemførelse diskuteres med MR-JUST.

Foto: iStock

Fokusområde: Deltagelse

At anvende universelt designede fysiske og digitale miljøer til at styrke inklusion, fremme ligestilling og deltagelse samt modvirke diskriminering af personer med funktionsnedsættelse i alle dele af det nordiske samfund gennem strategisk integrering af handicapperspektivet i arbejdet med bæredygtig udvikling.

En bæredygtig udvikling af den nordiske velfærdsmodel er afhængig af, at en så stor andel af den arbejdsføre del af befolkningen som muligt er i beskæftigelse. Arbejdslivet er en drivkraft i de nordiske velfærdssamfund og har afgørende betydning for både erhvervslivet og individet. Omfattende og kompetent arbejdskraft, gode arbejdsvilkår og et godt arbejdsmiljø er afgørende for at skabe et grønt, konkurrencedygtigt og socialt bæredygtigt Norden. Det kræver en inkluderende uddannelses- og arbejdsmarkedspolitik. Det kræver også informationsindsatser og indsatser for at ændre indstilling hos arbejdsgivere, arbejdstagere og samfundet generelt for at give handicappede bedre muligheder for at etablere sig på arbejdsmarkedet. I tråd med konklusionen i rapporten [*The Future of Work in the Nordic countries: Opportunities and Challenges for the Nordic Working Life Models*](#) (2021) skal de nordiske lande udarbejde bedre strategier for at modarbejde de voksende sociale kløfter i samfundet og på arbejdsmarkedet i de nordiske lande. Det er en central forudsætning for de nordiske lande, at de kan håndtere overgangen til fremtidens arbejde i tiden efter COVID-19.

Et mere universelt udformet samfund samt udvikling af og adgang til ny teknologi, herunder også uddannelsesindsatser, baner vejen for en styrket inklusion af og øget selvstændighed hos personer med funktionsnedsættelse. Aktiviteter, der har til formål at øge tilgængeligheden, er med til at inkludere udsatte grupper, fx udlandsfødte eller HBTQI-personer med funktionsnedsættelser. De nordiske landes samarbejde og aktiviteter på dette fokusområde bidrager til styrket inklusion på alle områder i livet med særligt fokus på uddannelses- og

arbejdsmarkedsområdet. I virksomheder med tilknytning til uddannelse er det vigtigt at inkludere børne- og ungdomsperspektivet. I programperioden skal formandslandet gennemføre initiativer med relevans for national handicappolitik, som bidrager til nordisk nytte gennem erfaringsudveksling og videnproduktion.

Aktiviteterne inden for dette fokusområde bidrager til mål 7 i Nordisk Ministerråds handlingsplan om at udvikle færdigheder og velfungerende arbejdsmarkeder med kompetenceudvikling, som matcher de krav, som den grønne omstilling og den digitale udvikling stiller, og som understøtter den frie bevægelighed i Norden. Aktiviteterne bidrager også til mål 8 om at drage nytte af digitalisering og uddannelse for at knytte de nordiske lande endnu tættere sammen og til mål 9 om en god, ligestillet og tryk sundhed og velfærd for alle.

Integrering af handicapperspektiver i Nordisk Ministerråds aktiviteter

Nordisk Ministerråd arbejder systematisk med at styrke handicapperspektivet på alle relevante politiske områder. Arbejdet med at integrere handicapperspektiver i det nordiske regeringssamarbejde handler om bevidstliggørelse, integrering og opfølgning på handicapperspektiver på de politiske områder samt i det interne arbejde med tilgængelighed på Nordisk Ministerråds sekretariat og i dets institutioner. Det interne netværk til integrering af handicapnetværket i Nordisk Ministerråd spiller en central rolle for integreringen af perspektivet inden for de forskellige politiske områder. I programperioden skal den fagområderettede dialog understøttes med mål om at styrke integreringen af handicapperspektivet på de forskellige politiske områder.

Erfaringsudveksling om offentlige indkøb og handicappede

Offentlige indkøb og universelt design

Tilgængelighed handler om at give alle borgere mulighed for at deltage i samfundet på lige vilkår, uanset funktionsevne. Det kan vi bidrage til ved at tage udgangspunkt i universelt design og stille krav om tilgængelighed i forbindelse med offentlige indkøb. Derudover indeholder visse love om offentlige indkøb og anden lovgivning krav om, at der skal tages hensyn til samtlige brugeres behov og forudsætninger. I programperioden skal der udarbejdes en analyse af, hvordan de nordiske lande implementerer universelt design i offentlige indkøb.

Offentlige indkøb af tjenester til handicappede – lovende praksisser i Norden

Det er vigtigt at udveksle erfaringer om, hvordan tjenester til handicappede leveres i Norden. Målsætningen for indsatsen er at foretage en kortlægning af lovende praksisser i Norden, når det gælder offentlige indkøb af tjenester til handicappede. En lovende praksis kan for eksempel handle om, at handicappede inddrages i indkøbsprocesser af eksempelvis individuelt tilpassede tjenester, tilgængelighed og forslag til forbedring af tjenester på social- og sundhedsområdet.

Erfaring med beskæftigelsesfremmende tiltag i forbindelse med offentlige indkøb

En myndighed, der skal foretage offentlige indkøb, kan også stille beskæftigelseskrav til leverandøren, som skal tilbyde stillinger eller praktik- eller lærepladser til handicappede.¹ I programperioden skal der udarbejdes en kortlægning af erfaringerne med beskæftigelsesfremmende tiltag i forbindelse med offentlige indkøb i de nordiske lande.

Arbejdet med udveksling af erfaringer med offentlige indkøb og handicappede kan gennemføres i samarbejde med civilsamfunds- og forskningsorganisationer i dialog med nationale indkøbsmyndigheder.

1. <https://www.upphandlingsmyndigheten.se/om-hallbar-upphandling/socialt-hallbar-upphandling/upphandling-med-mal-att-oka-sysselsattningen/kunskapsbank-sysselsattningskrav/>

Digital kompetence, universelt design og deltagelse

Den hastige digitalisering af samfundet udgør både en mulighed og en trussel for handicappede. For at opnå digital integration skal digitale løsninger udformes på en sådan måde, at de kan anvendes af alle, og handicappede skal have grundlæggende digitale kompetencer. Digitaliseringen giver også handicappede nye muligheder. Det kan for eksempel handle om selv at kunne få adgang til information og udføre tjenester, som tidligere krævede personlig hjælp eller dyre specialløsninger. Med ny teknologi og smarte, digitale løsninger kan flere handicappede desuden få adgang til arbejdslivet.

I programperioden vil der blive startet et projekt, der har som målsætning at skabe en platform for udveksling af erfaringer med universelt design af websteder, mobilapplikationer og digitale kompetencer. Der lægges især fokus på, hvordan EU's tilgængelighedsdirektiv (2016/2102) er blevet implementeret i Norden. Direktivet har til formål at gøre offentlige aktørers websteder og mobilapplikationer mere tilgængelige for brugerne, især for handicappede. Samarbejde diskuteres med EK-U, MR-Digital og EK-S.

Inkluderende arbejdsliv i Norden

Situationen for unge og voksne med funktionsnedsættelse på arbejdsmarkedet er stadig præget af udenforskab. Målsætningen er at samle viden og sammenstille statistik om handicappede og arbejdsmarked. I programperioden skal der arrangeres årlige ekspertseminarer og andre nordiske møder med dette tema. På ekspertseminarerne er det vigtigt at stræbe efter en lige kønsfordeling blandt deltagerne samt repræsentation af minoriteter. Der indledes drøftelser med ILO's *Global Business and Disability Network* og andre relevante internationale organer og netværk.

I programperioden vil der blive gennemført aktiviteter, som skaber øget viden og fremmer samarbejdet om statistik, metoder, indsatser og projekter, som vedrører handicap og deltagelse i arbejdslivet. Som en del af Inkluderende arbejdsliv i Norden skal projektet med udsatte grupper på arbejdsmarkedet (2022-2024) følges. Projektet gennemføres af arbejdslivsområdet. I programperioden skal der foretages en udredning af, hvad der forhindrer handicappede i at komme ind på arbejdsmarkedet. Som en del af denne udredning skal der foretages en kortlægning af tiltag, der bidrager til at mindske disse hindringer. Nordisk Medicinalstatistisk Komité (NOMESKO) og Nordisk Socialstatistisk Komité (NOSOSKO) bidrager til kortlægningen med statistik på dette område. Aktiviteterne og finansieringen vil blive drøftet med arbejdslivssektoren og eventuelt også erhvervssektoren samt uddannelses- og forskningsområdet.

Foto: iStock

Fokusområde: Fri bevægelighed

At fremme fri bevægelighed og fjerne grænsehindre, som især berører personer med funktionsnedsættelse.

Et af de prioriterede områder i det nordiske samarbejde er at sætte fokus på og fjerne grænsehindre for bevægelighed mellem landene. Også EU har særlige satsninger, som skal fjerne hindringer for personer med funktionsnedsættelse. Aktiviteter på dette fokusområde fremmer den frie bevægelighed for personer, som risikerer at blive hæmmet af grænsehindre på grund af forskellige love og administrative praksisser i de nordiske lande.

Aktiviteterne på dette fokusområde bidrager til mål 7 i Nordisk Ministerråds handlingsplan om at udvikle færdigheder og velfungerende arbejdsmarkeder, der stemmer overens med de krav, som den grønne omstilling og den digitale udvikling stiller, og støtter den frie bevægelighed i Norden, og mål 8 om at drage nytte af digitalisering og uddannelse for at knytte de nordiske lande endnu tættere sammen.

Handicapperspektivet i det nordiske samarbejde om fri bevægelighed

Denne aktivitet styrker kompetencerne i handicapperspektivet hos de aktører, der foretager udredninger og kommer med løsningsforslag til grænsehindringsproblemer, samtidig med at det øger kompetencerne i grænsehindringssamarbejde hos medlemmerne i Handicaprådet. I programperioden skal Nordisk Ministerråd bestræbe sig på at etablere samarbejdsaftaler med henblik på at udvikle løsninger for handicappede i Norden, så de for eksempel får mulighed for at arbejde i kortere tid i et andet nordisk land. Handicaprådet støtter gennemførelsen af disse aktiviteter som en ekspertgruppe.

Der udarbejdes en statusrapport om nordisk mobilitet og handicap. Rapporten fokuserer på grænsehindreninger på social- og arbejdsmarkedsområdet. Der følges op på revideringen af Bistandskonventionen, og dens betydning for handicappede analyseres.

Udvekslingsprogrammet Nordplus tilbyder ekstra midler til personer, der har brug for særlig støtte på grund af funktionsnedsættelse. I programperioden følges der op på, hvor mange handicappede studerende der ansøger om udveksling via Nordplus-programmet. Der etableres et samarbejde om markedsføring af Nordplus-programmet via årlige møder for repræsentanterne for unge handicappede.

Der vil blive afholdt årlige seminarer med aktører inden for grænsehindringssamarbejdet. Dette vil også omfatte dialog med tegnsprogsnetværket angående tolkeordninger og mobilitet. Der skal følges op på tidligere aktiviteter om studerendes mobilitet. Samarbejdet fortsætter mellem de relevante aktører, der har ansvaret for ministerrådets handicap- og grænsehindringsagenda. Det drejer sig for eksempel om Handicaprådet, Grænsehindringsrådet og informationstjenesten Info Norden. Aktiviteterne gennemføres inden for samarbejdsorganisationernes ordinære budgetter.

Opfølgning og udvikling af nye digitale løsninger rettet mod grænsehindreninger

I dag findes der ingen gensidig anerkendelse af handicapstatus mellem EU's medlemslande, hvilket er en udfordring for handicappede, eftersom deres nationale handicapkort muligvis ikke anerkendes i andre medlemslande.

EU-handicapkortet (*EU Disability card*) sikrer handicappede lige adgang til tjenester på tværs af landegrænser, hovedsageligt på områderne kultur, fritid, idræt og transport. Kortet fungerer som en hjælp til lige og aktiv deltagelse i samfundet.

Finland og Estland har siden 2016 været med i en pilotgruppe for brug af kortet. EU's handicapstrategi 2021-2030 indeholder et flagskibsinitiativ, som skal gøre EU-handicapkortet tilgængeligt i alle medlemslande i 2023. I programperioden skal der følges op på Finlands og Estlands erfaringer med kortet, og der skal etableres platforme for informationsudveksling.

Nordisk e-ID og handicappede

Norden forventes at være verdens mest bæredygtige og integrerede region i 2030. Verden digitaliseres i et hastigt tempo, og en integration af elektroniske identifikationssystemer vil gøre kontakten med myndigheder enklere for borgerne i de nordiske lande. På nationalt niveau har de nordiske lande velfungerende elektroniske identifikationssystemer. Inden for rammerne af det nordiske samarbejde har man besluttet, at det skal være muligt for digitale brugere i de nordiske og baltiske lande at benytte e-ID fra deres hjemland til at identificere sig i digitale tjenester i regionens øvrige lande.

I programperioden skal det undersøges, hvilke tjenester for handicappede der ville kunne knyttes til de nationale elektroniske ID-løsninger, der skal kunne anvendes på tværs af grænserne i Norden og Baltikum. Projektets gennemførelse diskuteres med MR-digital.

Evaluering

En ekstern evaluering foretages i 2024 og 2026. Resultaterne fremlægges for EK-S i forbindelse med rapporteringen af programmet og Handicaprådets arbejde. Undersøgeren har kontakt med de virksomheder, der fungerer som projektledere for de respektive aktiviteter. Statusrapporten sammenstilles af sekretariatet for ministerrådets handicapråd ved Nordens Velfærdscenter. Nordisk Råd underrettes om programmets status i 2023, 2025 og 2027. Programmet gennemgås efter 2024 for at sikre, at det er i overensstemmelse med den fremtidige visionshandlingsplan.

Foto: Tor Solstad

Om denne publikation

Nordisk program for handicapsamarbejde 2023-2027

PolitikNord 2022:730

ISBN 978-92-893-7409-5 (PDF)

ISBN 978-92-893-7410-1 (ONLINE)

<http://dx.doi.org/10.6027/politknord2022-730>

© Nordisk Ministerråd 2022

Layout: Mette Agger Tang

Omslagsfoto: Ritzau / Scanpix

Publiceret december 2022

Det nordiske samarbejde

Det nordiske samarbejde er en af verdens mest omfattende regionale samarbejdsformer. Samarbejdet omfatter Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige samt Færøerne, Grønland og Åland.

Det nordiske samarbejde er både politisk, økonomisk og kulturelt forankret og er en vigtig medspiller i det europæiske og internationale samarbejde. Det nordiske fællesskab arbejder for et stærkt Norden i et stærkt Europa.

Det nordiske samarbejde ønsker at styrke nordiske og regionale interesser og værdier i en global omverden. Fælles værdier landene imellem er med til at styrke Nordens position som en af verdens mest innovative og konkurrencedygtige regioner.

Nordisk Ministerråd

Nordens Hus

Ved Stranden 18

1061 København K

www.norden.org

Læs flere nordiske publikationer: www.norden.org/da/publikationer